

K É P Z Ő M Ű V É S Z E T

BADA TIBOR *TOTÁL FATÁL TAVASZ* CÍMŰ KIÁLLÍTÁSA

2000. március 21. Studio 1900 Galéria

Bada Tibor kiállításához (*Totál Fatál Tavasz*, avagy a Kikelet Kilátásai-Kiáltásai Kétezerre) illő alkalommal, Halálosan Havas Tavasz Hava első napfordulóján, napéj-egyenlőségén kerül bemutatásra ez a Fatál-is Tavasz Tál-lalat. Bada életének képtelen képei regények, jelek és képek is egyszerre. Bada Tibor harminchét éves 2000 Tavaszán, mikor is a Tavasz újjáéledő életfilozófiája sem egyérteimű, pozitív kikelettel és étellel teli filozófia, hanem élet-halál kérdése; Halálos és Ordító, kicsapongó-kicsattanó, örvénylő hóvihartól parazita, vad, lázadó, kisüléses, Totál-is, fatális Tavasz.

Nam véletlen esett Bada csaknem életmű-kiállításának megnyitója épp erre a napra; a tavasz megnyitójának napjára; a napéj-egyenlőségre, a nappal és az éjszaka párbajának időpontjára. Tulajdonképpen – és futurista értelemben is – összetűzésre, mérkőzésre hív bennünket ez a nap és a Holdrajzszakos pasas médiatanár, aki magát Holdadának is nevezte tavalyi Tavasz tárlatán. Tavasz Parkjai, parkolói a Hold világgépei, a Holdvilág képei, Holdudvarok is egyben.

Soha jobbkor, összecsap tehát a napszakkal a Hold-kor. Míg a futuristák elmarasztalják és legyőzik a romantikus, melankolikus Holdat; addig Bada Tibor megverekezik a nappal. Festményein a nyuszifül alakú tükörtörédek jelképezik a Holdat, verik (vernék) vi a Nap fényének támadását. A hold nőnemű (yin), (a hím Naptól – yang) függő princípium (a periodicitás, megújulás, átalakulás, feltámadás, újjászületés és növekedés jelképe). Több ősi kultúrában összefügg a nyúlal, ami a hold (naptár) állatjegye. Halála sosem végleges. Míg a nap meleg, dél, nyár, tűz és száraz, addig a Hold hideg, az észak, a tél és a vízhez kapcsolódó. A Hold a múltó idő jelképe, az ember számára átmenet az életből a halálba, és fordítva (a holdfogyatkozással és -növekedéssel párhuzamosan), a halálból az életbe. Az elméleti, konceptuális, reflektív („tükör által homályosan”) tudás képviselője, mindig passzív és receptív. A Hold termeli az esőt, és neki tulajdonítható a természetben a termékenység. Az északi népek újholdkor tartották az esküvőket, boldogságot és szerencsét kérve a holdtól. A szamojédok számára azonban a hold az ég gonosz szeme volt, míg a nap a jó szem. Az aztékoknál a holdhoz kapcsolódó istenek részegesek, tékozlók, pazarlók; a hold az eső (és tűz) isten lánya. A maják a szexuális szabadosság és a lustaság szimbólumát tisztelik benne; a szövés patrónusa, attribútuma ezért a pók. A héber hagyomány az örök vándorlás jelképeként tartja számon, az araboknál a zarándokok vezetője. Az altáji népek (tatárok) egy vén kannibált vagy nyulat láttak a hold képében megtestesülni. Az asztrológiában a dolgok passzív, de termékeny aspektusát jelenti; éjszakát, nedvességet, a tudatalattit, a képzeletet, a pszichét, az álmot, a nőt és minden instabil, átmeneti, befolyásolható – megfelelően a nap fényét visszatükröző jellegének – a duplának, a visszhangnak, a tükörképnek, kettősségnek is a szimbóluma. A Hold, és a vele járó Alkony a XVIII. században a neuraszténia, a szomorúság, a magány, a betegség, a kórok, a hamisság, a képmutatás, az álnokság, a fájdalom, az

illúzió és csalás, a nehezen megszerezhető igazság vagy szerelem romantikus testetöltője. A francia tarokkban a holdtárcsából 21 (?) sugár ered: hét kék, hét fehér és hét piros. Nem tudom, tudatos-e vagy pusztán fantasztikus a Holdrajzszakos Badánál, hogy az *Orgonák lázadása* triptichonon pontosan erről van szó-kép.

Az *Orgonák lázadása* triptichon az Ordító Orgonák Örvénylő, vorticista, kozmikus-futurisztikus (Giulio Evola) kompozíciója.

A *Szabadúszók I-II.* (Az emberevő borsó) és alatta a *Jobb Zokni* és *Bal Zokni* című alkotások találhatók a bejáratnál szemközti falon. A Falrahányt, Falrafutó-Kúszó Borsók valójában Emberevő Borsók, akik bekebelezik a Szabadságra vágyó Szabadúszót. A csírázó borsók falrahányt állapotukban organikus, vitális, életrekelő, elszabaduló ornamentikájú tapétaként is felfoghatók. *Földhöz tapaszt / ragaszt / ez a Tavasz . . . / Borsót hajt a szorgos paraszt / Kapával üdvözli a Tavaszt . . . stb.*

A *Jobb Zokni* a bekebelezett szabadság (szabadúszó) éjjeli képe: a *tavaszi pihenő park* parkolóban minden be van kebelezve. A hajában főtt, jóllakottan pihenő krumpli-ba-bekebelezett (Van Gogh: *Krumplievők*) emberek mindegyike egy-egy zokniban pácolódik. A bal felső sarokban leskelődő *Hold* rávilágít a tévedésre; *lelőke azt, lelopta a létráról a napot*, ami pedig Van Gogh cipőjébe (zoknijába) egy tigrisbioukfencsel belebucskázott. A konzumáció, a *divat felfalja a szabadságra vágyó embereket* is. Mindegyik zokni Adidas-zokni. Az egyetlen üresen maradt zokni Puma-zokni. Ez utóbbi megkeresi a parkolóban pihenő, telihajú, de még bekebelezetlen krumplit.

A *Bal Zokni* ezzel szemben már nappali életkép. A bátor (papucs-) férj felesége a *Rózsaszín Párduc* (Pink Panther) középben neccharisnyában mutatja az irányt a *Play-Boy Nyuszának*, miközben a felfalt BurgonyaBimbók ott gubbasztanak a zoknikban.

A pont ma aktuális havas (holdas) *Tavaszi hó* egy csokor formájú, centrális kompozíciójú, radiális atomrobbanás, szélmalom-formában kirakott, szertefröcskölő *törött tükör töredékekkel, amelyek a Holdat verik vissza* (futurizmus!-V-k). A szóban forgó festmény alól itt-ott egy előző állapot töredékei kandikálnak ki: alul zöld fűcsomókkal, fent vörös tövisekkel. A fröccsenés sebességre utaló jel-képei a futuristákéhoz hasonló V-alakok, amik Bada Tibornál vagy rajzszögek, vagy a sebes robbanás, fröccsenés jelzései. „Fehér orgonák hullanak, már tavasz van, de ha tél lenne és hó esne, azok is ugyanígy hullanának – mintha májusi hó esne.”

A festmény alatt található a nyomdai szedő-fatáblán a *Papucsállatkák* című alkotás: a csírázó krumpli bekebelezi a csigalassú papucsférjet (attribútuma: a csíkos Adidas-zokni).

A *Tavaszi? Tök-mindegy? I-II.* című festmény is tekinthető diptichonnak. A két festményben ezzel együtt benne rejlik az *Orgonák Lázadása* triptichon is. A *természet állandó megújulását hozó körforgásra* utal a középkori *retorta* (vízforraló-vízfogató) körkörös motívuma, ami esetünkben az orgonafolyamot hozza áramlásba, *reciklálva azt*. A retortában készítették régen rózsavíz és orgona keverékéből *hűsvéti szagosvizet*. A bal oldali (I.) festmény egy orgonákkal teli, *idilli tavaszi park* látképének közeli ábrázolása spirális kompozícióba rendezve. A sült tök (-mindegy) pedig téli tálatatú csemege. *Holduvar*.

A festmény jobb oldali párdarabja ezzel szemben egy távlati, kozmikus ábrázolása az előző közeli Tavasz-vízióknak. A kikelettel érkező költöző (jó-)madarak *felülről, madártávlatból* látják az előző képet; ennek magyarázataképpen tekinthető a centrális kompozíció fókuszában található *óriási szembogár – pupilla*.

A bejárat fal soron következő műve a *Nyuszi 2000-re*, ami egyben egy újabb sor nyomdai eredetű képregény-fatál sorát nyitja meg, amelyek, olvasatuk mentén tavasz tálcákká, vagyis a feldobott tavasz talpak és hajukban főtt, családias krumplik tállalataivá válnak.

A nyúl szorosan összefügg a holddal: a Földanyához kapcsolódik, a termékenyítő és energiát adó vízhez, az élet állandó megújulásához, és a halálon keresztül az élethez való visszatéréshez. A nyúl lunáris állat, mert nappal alszik és éjjel életre kel, hogy a hold fényében és árnyában kezdje meg éjszakai életerét. Európában, Ázsiában és Afrikában a holdfoltokat, krátereket nyulakkal azonosítják. A majáknál a Hold-istent egy nyúl mentette meg, és ezzel együtt biztosítja az élet folytonos megújulását. Félisten bizonyos kultúrákban, pl. Egyiptomban az élet alapvető titkának őrzője, a mélység vízi szörnyeinek legyőzője; az özönvíz után a föld újjáteremtője. Közvetít e világ realitása és a transzcendens túlvilág között. A keresztény áldozati bárányhoz hasonlóan inoffenzív, gyöngéd, önfeláldozó krisztusi alak, a föld ciklikus, állandó megújulásának szimbóluma. A taoizmusban a hold állandó meghalásához és újjászületéséhez hasonlóan a nyúl a halhatatlanság jelképe. Kínában úgy tartják, hogy a nyúl a Holdba nézve fogan, és ha egy várandós asszonyt megérintik a hold sugarai, akkor annak újszülöttje nyúlszájjal jön a világra. Az aztékoknál a lustaság és a részegség képviselőjegyje; így egyben a bőség és szaporodás, a fékezhetetlenség, a megzabolázhatatlanság, a luxus, a pazarlás, a tékozlás, a mértéktelenség szimbóluma.

A soron következő tálcatriász első darabja a *Gömb-pók*. A Holdrajzszakos pasas médiatanár (Bada) ezen alkotásán sem tudta véka alá rejteni *Hold-mániáját*. Rögtön a bal felső sarokban látjuk a sárga *Holdat*, a *sínpárlétra tetején* („Van Gogh bakancsában bandukolok a síneken”), ahonnan („a balatoni lélekbuvárkodás, a sín-pár-nyárs-nyaralása szándékával a lüktető létra logiká”-ból kifolyólag) a sárga toronyugró-szabadúszó leve-tette magát, hogy a fatálcán feldobja talpát . . . és megüti a bokáját. Erre föl az emberevő krumpli-„nagy aszpirinnal szalad, nyugi, nyugi nagy, nagyon a nyugágyon vagyok, a lopó nem bírja a parkot tiporni, csak a parkolótáblát, abból is csak egyet (a másikat a dughagymához dugtam), nagy, haladj felém . . . fő a fejem . . . vakvágányon vagyok”. A másik interpretáló strófa szerint: „Nagy, nagy, pókhasú vagyok, hasamra süt a nap, vakvágányon az összes vakablak, lufbalon Luna, apály-dagály ebihalemer fia nagy, hát kell az aszpirin és a pia” . . .

A *Nem sikerült* kezdetű, következő tábla olvasata alapján folytatása, átfolyása, átfedése, sőt – készültük sorrendjét tekintve – előzménye is lehetne az előzőnek. Balatoni pihenő precíz papucskos parkoló helyzete. Még a parkolótábla P-je is fekszik. Megérkezik a parkba a békaembernek öltözött nagyszabású szabadúszó – szabadkúszó, és nem sikerül virágot lopnia, mert a nyugágyon hasát süttető (*park-ing*), *napot lopó, emberevő krumpli-Holdudvarór* megeszi a szabadúszót. Ezt hívja a szerző „lüktető létra logikának” (Hommage à 37 éves József Attila). A *Hold ezúttal mosolyog*. Van Gogh zoknijá a mekkai zarándoklás szentélye, de egyben lakóznoki is, hisz a harisnyán lévő krumplik eszik az embereket: jóllakó zoknik, jóllakott krumplik (Hommage à Van Gogh: Krumplievők – evő krumplik, valamint: Van Gogh földobta a talpát, és szög-re akasztotta a bakancsát).

A szavakkal zavart képek harmadik képregénytáblaképe a *Malom*, ami szintetikus utalás Van Goghra, Don Quijote-ra, Hollandiára, a malomjátékra, amelynek bábjai csfázó

krumplik. A malom egy kacsalábon (a szabadúszó békalábon) forgó malom, de egyszerre egy szögesdróttal (vagy végtelenített neccharisnyával) körbevont kedves park pasztell parcellái is (végtelenített futószőnyeg tulipánokkal) – fölülnézetből.

Az *Írisz Ikon*, a beskatulyázott tavasz triptichonja zárja végül a sort. A *skatulyákban*, nyitott ablakokban *tűkröződnek a Hold darabkái*, zöld, sárga, rózsaszín virágok színfoltjaival, *virágzó tűkörtojásokkal, csírázó krumplivirágokkal*.

Bada Tibor rohanó képeinek örvényét nehéz szavakkal vagy a futuristákat is túlharsogó címadásokkal követni (szerintem még neki is). Képtelen képeinek, képzeleteinek jelbeszédét, enigmáit szójátékok, szabad asszociációk, alliterációk áramlása köti össze, szimultaneizálja vagy szinkronizálja; és fordítva: verses-ritmikus elbeszélései is szóképek ismétlődő láncolatára vannak felfűzve. Őt illetné tehát az elsőbbség, hogy képeinek keretét, szárnyait saját szavainak szárnyaló sodrával áraszsa el, nyissa meg; fatál(ca)-fatábla-képeit engedje szabad (fa-)lábra.

Olvassák el kérem a képeket – Bada olvasatában és boldog újjászületésnapot!

BEKE Zsófia

